

بررسی تأثیر سرمایه اجتماعی بر حکمرانی خوب (مورد مطالعه: دانشجویان جوان دانشگاه آزاد اسلامی - واحد علوم و تحقیقات تهران)

فاطمه دوله^۱

سیف الله سیف الهی^۲

حبیب اله زنجانی^۳

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۷/۳/۱

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۷/۵/۹

هدف پژوهش حاضر، بررسی تأثیر سرمایه اجتماعی بر حکمرانی خوب است. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه دانشجویان جوان دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران می باشد که از آن میان، ۳۸۰ نفر با استفاده از فرمول کوکران به عنوان نمونه تعیین شدند. در مبنای نظری از نظریه های مرتبط با این حوزه استفاده شد و در پایان، مدل نظری تحقیق طراحی گردید. این تحقیق از نظر نوع هدف، یک بررسی کاربردی، از نظر وسعت پهنانگر، از نظر دامنه خرد و از نظر زمانی، یک بررسی مقطعی است. از نظر روش شناسی، کمی و از نوع همبستگی می باشد که با پیمایش و ابزار پرسشنامه استاندارد - که بعد از برآورد اعتبار و روایی، در بین پاسخگویان توزیع گردید - صورت گرفته است. داده های تحقیق بعد از گردآوری با استفاده از نرم افزار Spss ۱۸ در دو سطح آمار توصیفی و آمار استنباطی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. نتایج حاکی از آن است که فرضیه مبنی بر تأثیر سرمایه اجتماعی بر حکمرانی خوب (با میزان $\beta=0/931$ و $R^2=0/866$ و $Sig=0/000$) تایید شد و بیانگر قدرت ۸۶ درصدی سرمایه اجتماعی در پیش بینی حکمرانی خوب بوده است. از بین فرضیات تایید شده دال بر تأثیر ابعاد سرمایه اجتماعی، سرمایه ساختاری (با میزان $\beta=0/765$ و $R^2=0/586$ و $Sig=0/000$) دارای ۵۸ درصد توان پیش بینی کنندگی تغییرات حکمرانی خوب بوده است و از بین فرضیات مبنی بر تأثیر سرمایه اجتماعی بر ابعاد حکمرانی خوب

^۱ دانشجوی دکتری جامعه شناسی (توسعه اقتصادی)، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

^۲ دانشیار، گروه جامعه شناسی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)

E-mali: Dr.seyfolahi@rped-almizan.ir

^۳ دانشیار، گروه جامعه شناسی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

بیشترین توان تبیین کنندگی سرمایه اجتماعی برای بعد نتیجه گرایی (با میزان $\beta=0/620$ و $R^2=0/385$ و $\text{Sig}=0/000$) با ۳۸ درصد بوده است.

واژگان کلیدی: حکمرانی خوب، سرمایه اجتماعی، نتیجه گرایی، سرمایه ساختاری، اثربخشی نقش و وظایف

حرکت از وضعیت موجود به وضعیت مطلوب و ایده آل همواره هدفی مهم در زندگی انسان ها در بیشتر جوامع بوده است. از این رو، جوامع همیشه در پی دست یابی به وضعیت مطلوب بوده و برای نیل به آن برنامه ریزی کرده اند. برنامه های توسعه نیز برای رهایی از وضعیت نامطلوب جامعه به وضعیت مطلوب صورت گرفته است و تحقق توسعه موزون در یک جامعه نیازمند ارائه و پیاده کردن الگوهای مناسب است. حکمرانی خوب^۱ به عنوان یکی از الگوهای یاد شده، موضوعی تازه در ادبیات توسعه است که در دو دهه اخیر در علوم مختلف وارد شده و مورد توجه و بررسی کارشناسان و پژوهشگران و برنامه ریزان در سطوح گوناگون قرار گرفته است.

حکمرانی خوب به عنوان الگویی تازه در توسعه، توسط بانک جهانی^۲ و برنامه توسعه سازمان ملل^۳ در سال ۱۹۸۹ مطرح و وارد مبانی نظری مدیریت، توسعه و حاکمیت گردید. بر اساس تعریف برنامه عمران سازمان ملل، حکمرانی خوب عبارت است از: مدیریت امور عمومی برای حاکمیت قانون، دستگاه قضایی کارآمد و عادلانه و مشارکت گسترده مردم در فرایند حکومت داری (استو، ۱۹۹۲: ۳۹۲).

در حکمرانی خوب، هیچ نسخه از پیش تعیین شده ای دوازده کشورها نیست و تنها مردم یک کشور هستند که می توانند مسیر رسیدن به توسعه را انتخاب کنند (میدری و خیرخواهان، ۱۳۸۳). حکمرانی خوب به خودی خود شکل نمی گیرد و علل و عوامل گوناگونی در شکل گیری آن نقش دارند. این الگو، نه محدود به یک بخش یا بُعد، بلکه الگویی فراگیر است که وجود آن در همه بخش های یک جامعه ضرورت دارد و تحقق آن به هماهنگی و آمادگی همه بخش ها نیازمند است. "حکمرانی خوب به عنوان الگویی نوین در توسعه پایدار انسانی با ساز و کار تعاملی سه بخش، دولت، بخش خصوصی و جامعه مدنی به شمار می رود. در چنین وضعیتی، روابط هم افزا بین بازیگران و همکاری و همراهی آنان با یکدیگر تضمین کننده حکمرانی خوب در جامعه است (الوانی، ۱۳۸۵). این روابط مناسب می تواند در قالب سرمایه اجتماعی یک جامعه تعریف شود که به موجب آن کشورها بتوانند از همه توانمندی های خود در توسعه همه جانبه استفاده کنند و جامعه مدنی مستحکم به همراه دولتی مدرن، قوی و توسعه خواه، می تواند زمینه های ایجاد حکمرانی خوب و در نتیجه توسعه همه جانبه را با کمترین زمان و آسیب ممکن به پیش برد"

^۱ Good Governance

^۲ World Bank

^۳ United Nation Development Programme

(رزمی، ۱۳۹۱: ۱). از این رو، حکمرانی خوب یا شایسته یکی از موضوعاتی است که با هدف توسعه یافتگی و توازن جامعه در مسیر بهبود و توسعه دنبال و به کار گرفته می شود؛ به عبارتی، با استقرار اجزای حکمرانی خوب، می توان زمینه لازم را برای پویایی جامعه و حرکت آن به سمت توسعه فراهم کرد. به هر اندازه جامعه از روابط اجتماعی مطلوب تر، انسانی تر و عادلانه تر برخوردار باشد، نحوه مدیریت جامعه مطلوب تر و مشارکت مردمی در امور و فعالیت های اجتماعی [و سیاسی] با همبستگی، وفاق، همکاری و همیاری بهینه اجتماعی [و سیاسی] صورت می گیرد. بر عکس، هر اندازه روابط اجتماعی [و سیاسی] بر بنیان زور، سلطه گری، حيله و تزویر شکل گرفته و تداوم یابد، امور و فعالیت های اجتماعی در جامعه با مسائل، مشکلات، تنگناها و بحران هایی از قبیل بحران مدیریت و مشارکت های مردمی مواجه می شود. از سوی دیگر، به هر نسبتی که جامعه از نظر توسعه و تکامل فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی مراحل پیشرفته تری را طی کرده باشد، از پیچیدگی های بیشتری برخوردار و روابط اجتماعی دارای کنش و واکنش ها و ارتباطات متقابل عمیق تر و درهم تنیده تری می شود. در نتیجه، اعمال مدیریت و مشارکت مردمی در امور و فعالیت های اجتماعی به نظم و نسق، قانونمندی ها، ضوابط و مقررات دقیق تر، مدون تر و فراجناحی تر نیاز پیدا می کند. پیدایش چنین شرایطی در هر جامعه به قانونمند شدن رفتار و روابط اجتماعی می انجامد که از شاخص ها و ویژگی های جامعه مدنی است (سیف اللهی، ۱۳۸۶: ۱۶۱-۱۶۰).

ایران به عنوان کشوری در حال توسعه با مسائل زیادی در زمینه حکمرانی خوب روبروست که مهم ترین آنها قانون گریزی و فساد فزاینده در لایه های مختلف جامعه به ویژه مسئولان است و همین امر افزون بر آنکه جریان توسعه و پایداری آن را در کشور به چالش می کشد و با شکست روبرو می کند، در سطح جهانی و بین المللی نیز تابلویی زشت از ایران را به جهانیان می نمایاند. بهبود و برون رفت از این وضعیت نامطلوب نیازمند فراهم ساختن بسترها و برنامه ریزی در عرصه هایی است که از نقش و ضریب تاثیر بالایی در ایجاد مطلوبیت و به عبارتی توسعه متوازن و حکمرانی خوب برخوردارند. در این میان، تقویت سرمایه اجتماعی^۱ جامعه مدنی و بخصوص میان اقشار تحصیل کرده همچون دانشگاهیان جامعه نقشی پررنگ و موثر را در پیاده نمودن حکمرانی خوب دارد. توسعه در ایران همچنان ناموزون و ناپایدار حرکت می کند و مسائلی در جامعه ایجاد شده است که نمونه های توسعه نیافتگی و مصادیقی برای توسعه حکمرانی بد هستند تا حکمرانی خوب.

^۱ Social capital

هم اکنون جامعه ایران درگیر مسائل و چالش های بسیاری به لحاظ خلاء شاخص های حکمرانی خوب است. مروری بر اخباری که در سال های اخیر در مورد پرونده های کلان قضایی از رسانه ها منتشر شد، نشان می دهد که فساد اقتصادی، رانت، رابطه سالاری و خاص گرایی در بهره گیری از امکانات و اموال عمومی و ملی، خبرسازترین موضوعاتی است که نظام اداری، اقتصاد و سیاست کشور را به چالش کشیده و بدبینی مردم را نسبت به توزیع و اجرای عدالت در کشور به دنبال داشته است. انحصارگری اقتصادی از فرصت های کلان تا کالاهای اساسی و مورد نیاز مردم در کشور همواره مسئله آفرین بوده است. فساد های شبکه ای چند هزار میلیاردی، وام های کلان بدون بازگشت، اختلاس در بانک ها، صندوق ها و فیش های حقوقی به اصطلاح نجومی، مصادیقی از انحصارگری هایی است که در لایه های مختلف جامعه هم به صورت عمودی و هم به صورت افقی مشاهده می شود؛ مسئله ای که سدی در برابر تحقق عدالت اجتماعی - اقتصادی است و علاوه بر این، ریشه بسیاری از مسائل و آسیب های اجتماعی به شمار می رود. به طور کلی مبارزه با فساد و رفع مشکلات اقتصادی، اجتماعی و سیاسی و تحقق حکمرانی خوب، برنامه ای فرآیندی و گام به گام است و در صورت تعهد، مشارکت و اراده عمومی جامعه اعم از ساختار سیاسی تا بخش خصوصی و از نخبگان دانشگاهی تا شهروندان عادی ممکن می شود.

مطالعه و بررسی این موضوع که جامعه ما تا چه حدودی از مشارکت مردمی و مدنی، مدیریت مشارکتی، مدیریت متولی گرا و... در اداره امور جامعه برخوردار است و زمینه های شکل گیری و تعمیم جامعه مدنی قانونمند در ایران و توسعه پایدار و موزون تا چه حدودی فراهم است و چه پیشنهادهای راهبردی - کاربردی در این زمینه می توان ارائه داد، یکی از مباحث راهبردی - کاربردی در شرایط کنونی جامعه ماست (همان: ۱۵۸).

سرمایه اجتماعی مفهومی است که در دهه ۹۰، به شدت مورد توجه محققان و دانشگاهیان قرار گرفت. لین^۱ (۱۹۹۹) از سه نوع سرمایه نام برده است: انسانی، فرهنگی و اجتماعی. وی سرمایه اجتماعی را سرمایه گذاری در روابط اجتماعی با انتظار بازگشت سود می داند. این نوع از سرمایه را می توان شبکه مبتنی بر اعتماد متقابل میان آحاد جامعه دانست. سرمایه اجتماعی، اقدامات جمعی و روابط اجتماعی را تسهیل می کند و به افزایش مشارکت اجتماعی و همکاری مردم می انجامد. به عقیده سازمان سلامت جهانی^۲ (۱۹۹۸)، سرمایه اجتماعی نمایانگر درجه انسجام اجتماعی است که در جوامع وجود دارد. این مقوله به

^۱ Lin

^۲ World Health Organization

فرآیندهای بین افراد اشاره دارد که به ایجاد شبکه ها، هنجارها و اعتماد اجتماعی می پردازد و هماهنگی و همکاری برای منافع را تسهیل می کند (طبرسا، ۱۳۹۴: ۱۸۶).

در جامعه ایران به نظر می رسد سرمایه اجتماعی در دو دهه اخیر به دلایلی رو به کاهش است و این موضوع می تواند در ارتباط با فرآیند توسعه و انسجام اجتماعی پیامدهای منفی و جبران ناپذیری داشته باشد. لذا باید با یک رویکرد سیستمی، همه افراد و شهروندان و گروه های اجتماعی برای التیام بخشیدن به انسجام و تقویت سرمایه اجتماعی و اعتماد سازی بین حکومت و جامعه و بین گروه ها با یکدیگر و بین افراد با یکدیگر، تلاش جدی داشته باشند و هم افزایی کنند (سردارنیا، ۱۳۹۳: ۹۰).

بر اساس نتایج پژوهش سردارنیا (۱۳۸۸)، کمیجانی و سلاطین (۱۳۸۸)، ساعی و همکاران (۱۳۹۰)، نصر اصفهانی و دیگران (۱۳۹۰)، سامتی و همکاران (۱۳۹۰)، بیدختی و همکاران (۱۳۹۱)، طبرسا و همکاران (۱۳۹۴) و صادقی و همکاران (۱۳۹۴) می توان گفت که سرمایه اجتماعی و پایین بودن سرمایه اجتماعی و عدم تحقق حکمرانی خوب از جمله مسائل اصلی جامعه ایران است. به علاوه، مردم ایران با توجه به گستردگی ارتباطاتشان در عصر حاضر و دسترسی آنها به وسایل ارتباطی از سطح پایینی از سرمایه اجتماعی برخوردارند؛ به طوری که یافته های تحقیق سعادت (۱۳۸۵) و همینطور شعبانی و سلیمانی (۱۳۸۷) که بیانگر پایین بودن سطح سرمایه اجتماعی استان های کشور و میانگین ۵۸/۴۳ (از ۱۰۰) می باشد، موید همین گفته است. با نگاهی به تحقیقات انجام شده با محوریت حکمرانی خوب نیز می توان گفت که حکمرانی خوب در ایران محقق نشده است و محقق شدن آن نیازمند مولفه های بسیاری است که یکی از مهمترین آنها بالا بردن سرمایه اجتماعی می باشد.

براساس گزارش های آماری بانک جهانی، شاخص کیفیت حکمرانی در کشورهای توسعه یافته ای مانند دانمارک ۹۶، نروژ ۹۶، سوئد ۹۷ و آلمان ۹۱ است. این شاخص در کشورهای در حال توسعه ای مانند کره جنوبی ۷۱/۳، مالزی ۶۲، تایلند ۵۳، ترکیه ۵۰/۷۶، برزیل ۵۰/۱۲، هند ۴۵/۳۲، روسیه ۳۹/۶۴، ایران ۳۷/۶۰، ارمنستان ۳۸، پاکستان ۲۸، عراق ۳/۸ و نیجریه ۱۵/۳۸ است (گزارش های آماری بانک جهانی، ۲۰۱۰). بر پایه این آمار، تفاوت امتیاز کشور ایران با کشور سوئد بیش از ۶۰ واحد است و همین آمار خود چراهای زیادی ایجاد کرده است و ضرورت انجام این پژوهش را برای پژوهشگر آشکارتر می سازد.

وجود آمارهایی از این دست و همچنین وجود مسائلی همچون قانون گریزی، نبود پاسخگویی، تفسیر قوانین به نفع خود در بین مردم و مسوولان، نبود شفافیت، گسترش فساد، نبود تعهد و مسوولیت پذیری و به طور کلی نبود حکمرانی خوب از مسائل حاد در جامعه است. از این رو، با توجه به نیاز به الگوی

حکمرانی خوب و اهمیت این الگو در جامعه، ضرورت دارد که نقش عوامل موثر بر حکمرانی خوب مورد بررسی و مطالعه قرار گیرد که از جمله این عوامل سرمایه اجتماعی است. در پژوهش حاضر به دنبال پاسخگویی به این سوال هستیم که آیا سرمایه اجتماعی بر حکمرانی خوب تاثیر دارد و کدامیک از ابعاد سرمایه اجتماعی و حکمرانی خوب نسبت به دیگر ابعاد اولویت دارند؟

لذا با توجه به سوالات فوق، هدف این پژوهش عبارت است از: بررسی و تبیین تاثیر سرمایه اجتماعی بر حکمرانی خوب و بررسی تفاوت و اولویتبندی ابعاد سرمایه اجتماعی و حکمرانی خوب به صورت جداگانه.

پیشینه پژوهش

در مورد سرمایه اجتماعی بر حکمرانی خوب پژوهش های چندی در داخل و خارج از کشور انجام شده است که در اینجا به برخی از پژوهش های مرتبط به اختصار اشاره می شود.

صادقی و همکاران (۱۳۹۴) در پژوهشی با عنوان "بررسی ارتباط حکمرانی خوب و سرمایه اجتماعی در شرکت توزیع نیروی برق استان قم" با استفاده از روش پیمایشی به این نتیجه رسیده اند که مولفه های حکمرانی خوب قابلیت پیش بینی سرمایه اجتماعی را دارند و زمامداری خوب، ارتباط معنادار و مستقیم با سرمایه اجتماعی دارد. طبرسا و همکاران (۱۳۹۴) با استفاده از روش پیمایشی به بررسی تاثیر حکمرانی خوب بر سرمایه اجتماعی در بین دانشجویان علوم انسانی دانشگاه شهید بهشتی پرداختند. نتایج پژوهش حاکی از تاثیرگذاری حکمرانی خوب بر سرمایه اجتماعی بوده است و از میان ابعاد حکمرانی خوب نیز حاکمیت قانون بیشترین تاثیر را بر سرمایه اجتماعی داشته است. صالحی و همکاران (۱۳۹۳) در پژوهشی با عنوان "رابطه بین سرمایه و حکمرانی مطلوب شهری نسیم شهر" به این نتیجه رسیده اند که رابطه معناداری بین سرمایه اجتماعی و حکمرانی مطلوب شهری وجود دارد؛ به عبارتی، افزایش سرمایه اجتماعی شهروندان در محدوده مورد مطالعه شاخص های حکمرانی مطلوب شهری را افزایش می دهد. نتایج پژوهش میرزا آقانسب و تقوی (۱۳۹۳) با عنوان "سرمایه اجتماعی و حکمرانی خوب که در بین کشورهای درحال توسعه (۲۰۱۰-۱۹۹۶)" که با استفاده از روش داده های تابلویی انجام گرفته حاکی از آن است که سرمایه اجتماعی بر روی حکمرانی خوب تاثیر مثبت و معنادار دارد. خدائی (۱۳۹۲) در پژوهشی با عنوان "سرمایه اجتماعی و حکمرانی مطلوب شهری در دو شهر اردبیل" با استفاده از روش پیمایشی به این نتیجه رسیده است که بین سرمایه اجتماعی و حکمرانی خوب رابطه مثبت و مستقیم وجود دارد. ساعی و

همکاران (۱۳۹۰) در تحلیل تطبیقی فازی بین کشوری (۲۰۰۸-۲۰۰۰) سرمایه اجتماعی و حکمرانی خوب را بررسی کرده اند و به این نتیجه رسیده اند که سرمایه اجتماعی، ۷۲ درصد از فضای حکمرانی خوب را پوشش می دهد. سردارنیا (۱۳۸۸) در پژوهشی با عنوان "اثر سرمایه اجتماعی بر حکمرانی خوب" بیان می کند که سرمایه اجتماعی با آموزش دادن شهروندان در زمینه های مشارکتی و حکمرانی، راهی برای برداشت از حکومت در عرض و کنار اجتماعات فراهم می سازد و این نکته را برجسته می سازد که حکومت در انحصار کسانی ویژه نیست و باید شهروندان پاسخگو باشند. همچنین، به گونه فشرده نقش سرمایه اجتماعی در پیوند با حکمرانی خوب را عبارت از کآمدی و پاسخگویی حکومت در برابر خواست های و نقدهای سرمایه اجتماعی، زمینه سازی برای نزدیکی و تعامل بیشتر میان شهروندان و حکومت و گسترش دادن فضایل مدنی در میان شهروندان می داند. واتنی ابراهیم والاراج^۱ (۲۰۱۴) در تحقیقی با عنوان "بررسی تجربی تأثیر شیوه های حکومتداری خوب بر اعتماد عمومی به دولت لبنان در میان شرکت های کوچک در بیروت" با روش پیمایش و با استفاده از نرم افزار SPSS و SEM به این نتیجه رسیدند که شیوه های حکمرانی خوب، تأثیر مثبت و معناداری بر اعتماد عمومی مردم به دولت در لبنان دارد. ریتتر^۲ (۲۰۱۳) در پژوهشی به بررسی رابطه سرمایه اجتماعی و حکمرانی خوب در ۲۷ کشور عضو اتحادیه اروپا پرداخته و به این نتیجه رسیده است که بین سرمایه اجتماعی و حکمرانی خوب، رابطه معنادار و مثبتی وجود دارد. دوفور و همکاران^۳ (۲۰۱۳) در تحقیقی با عنوان "رابطه بین سرمایه اجتماعی و حکمرانی خوب" بیان می کنند که منابع حاصل از محیط های اجتماعی متعدد، تأثیر درخور توجهی بر دستاوردهای آکادمیک در میان دانشجویان دارد. یکی از عوامل مهم و موثر که به نظر می رسد بر سرمایه اجتماعی افراد و به تبع آن، میزان موفقیت های دانشگاهی آنان و در نتیجه، موفقیت های بعدی آنها در زندگی شخصی و شغلی موثر باشد، نحوه حکمرانی جامعه است. کاردوس^۴ (۲۰۱۲) معتقد است در جوامعی که به دنبال راه حلی برای توسعه پایدارند، حکمرانی خوب همواره به عنوان ابزاری حیاتی برای پیشبرد توسعه پایدار و عنصری مهم در استراتژی توسعه پایدار به حساب می آید.

تفاوت پژوهش حاضر با پژوهش های انجام شده در این حوزه- با توجه به اینکه عنوان پژوهش ها مشابه هم می باشند- این است که جامعه آماری و شاخص های متغیرهای حکمرانی خوب و سرمایه اجتماعی با

^۱ Alaaraj & Wati Ibrahim

^۲ Ritter

^۳ Dufur et al

^۴ Kardos

هم تفاوت دارند؛ جامعه آماری پژوهش های یاد شده کارکنان ادارات، شهروندان یا دانشجویان هستند که به صورت جداگانه مورد بررسی قرار گرفته اند، در صورتی که در پژوهش حاضر جوانان دانشجو مشغول به تحصیل در دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات، بررسی شده اند که همه ویژگی های مطرح در نمونه های آماری پژوهش های قبلی را دارند. در مورد تفاوت شاخص های متغیرها می توان گفت ابعاد مورد سنجش برای متغیر سرمایه اجتماعی در پژوهش حاضر سرمایه ارتباطی، ساختاری و شناختی می باشند که در پژوهش های قبلی هر سه بعد آنها در نظر گرفته نشده و با توجه به نوع جامعه آماری شاخص های دیگری همچون مشارکت، اعتماد و انسجام را برای سرمایه اجتماعی در نظر گرفته اند.

مبانی و چهارچوب نظری پژوهش

مفهوم سرمایه اجتماعی به قرن هجدهم باز می گردد، اما از سال های دهه ۱۹۹۰، این مفهوم توجه زیادی را به خود جلب کرد. از این زمان به بعد، مفهوم سرمایه اجتماعی رونق گرفت و دانشگاهیان از رشته های گوناگون راجع به آن مطالب متعددی نگاشتند (Temple, 2001).

بورديو^۱ (۱۹۸۶) تلاش کرد تا اولین مطالعه نظام مند سرمایه اجتماعی را انجام دهد که کلمن^۲ (۱۹۸۸) با مطالعه رابطه بین سرمایه اجتماعی، سرمایه انسانی و حضور در مدرسه در ایالات متحده و بعدها پاتنام^۳ (۱۹۹۳) با مطالعه سرمایه اجتماعی و نهادهای دموکراتیک در ایتالیا، این مطالعات را به اوج خود رساند- در واقع، پاتنام اولین کسی بود که به بررسی آثار سرمایه اجتماعی بر حکمرانی و سطح توسعه پرداخت و راهنمای دیگر پژوهشگران شد.

پاتنام، بر این باور است که سرمایه اجتماعی به حکمرانی خوب و بهبود کارکردهای حکومت می انجامد. ویژگی ها و اجزای آموزه پاتنام عبارت است از:

۱- شهروندان در فضایی داوطلبانه^۴ به عنوان اعضای انجمن های کلیسایی، ورزشی، محلی، حزبی و گروه های فعال اجتماعی و سیاسی کار می کنند. در این فضا، اعتماد^۵ و همکاری^۶ افزایش می یابد و هنجارها و قواعد مشترک بر روابط افراد در شبکه های اجتماعی^۷ حاکم است و بدین سان، بر سر هم سرمایه اجتماعی پا می گیرد.

^۱ Bourdieu

^۲ Coleman

^۳ Putnam

^۴ Voluntary associations

^۵ Trust

^۶ Cooperation

^۷ Social Networks

۲- اعتماد و همکاری خود تقویت کننده^۱ و انباشتی^۲ است و به ایجاد حلقه ای از اعتماد به سطوح بالاتر همکاری و درگیرشدگی مدنی^۳ می انجامد.

۳- اعتماد، همکاری و درگیرشدگی مدنی بیشتر، به حکمرانی بهتر می انجامد. شهروندان با عضویت در گروه ها و انجمن های مدنی^۴ و ابراز خواسته های خود و اعمال فشار، حکومت را به پاسخگویی و کارایی بیشتر وا می دارند (Putnam, ۱۹۹۴; ۱۷۷). سرمایه اجتماعی برای اثرگذاری بیشتر بر حکمرانی و پاسخگو ساختن حکومت، باید توانمندی چشمگیری در ایجاد و انتقال مقوله های احساسی - اجتماعی داشته باشد (Robinson & Flora, ۲۰۰۳; ۱۱۸۸-۱۱۹۰).

سرمایه اجتماعی پیوندهای بین افراد (شبکه های اجتماعی) و هنجارهای اعتماد و کنش و واکنش متقابلی است که از این پیوندها ناشی می شود (پاتنام، ۱۳۸۰: ۲۹۷). از دیدگاه وی، سرمایه اجتماعی مواردی همچون میزان مشارکت در امور اجتماع محلی و زندگی سازمانی، مشارکت در امور عمومی، رفتار داوطلبانه، فعالیت های اجتماعی غیررسمی و سطح اعتماد بین افراد را در برمی گیرد که سنجه مورد نظر پاتنام دو عامل اساسی مشارکت انجمنی و اعتماد را شامل می شود (Putnam, ۱۹۹۳). فوکویاما^۵ (۱۹۹۷) نیز آن را نمونه ای از هنجار غیررسمی می داند که به ترویج همکاری بین دو یا چند فرد می پردازد. به طور کلی سرمایه اجتماعی در پیوند با حکمرانی عبارت است از:

۱- کارآمدسازی و پاسخگوسازی حکومت در برابر خواسته ها و نقدهای سرمایه اجتماعی؛

۲- زمینه سازی برای نزدیکی و تعامل بیشتر میان شهروندان و حکومت؛

۳- گسترش دادن فضایل مدنی.

در یک جمع بندی کلی می توان گفت که نظریه سرمایه اجتماعی نیز به عنوان عاملی در شکل گیری حکمرانی خوب مورد تاکید پاتنام، کلمن، آلموند و وربا^۶ و ... دارای دو بعد اساسی است: اعتماد اجتماعی^۷ و مشارکت مدنی^۸ اعتماد اجتماعی، آمادگی و زمینه بالقوه شهروندان برای همکاری و آمادگی آنها را برای وارد شدن در فعالیت های مدنی را نشان می دهد. با این نگاه، در سطح خرد، در پرتو سرمایه اجتماعی، اعضای جامعه به هم اعتماد می کنند و بر مبنای این اعتماد به تشکیل گروه ها و سازمان های جدید و

^۱ Self-reinforcing

^۲ accumulative

^۳ Civic engagement Walter

^۴ Civil associations

^۵ Fukuyama

^۶ Alomond and verba

^۷ Social Trust

^۸ Civil Cooperation

همکاری در چارچوب آنها مبادرت می ورزند. در سطح کلان نیز با بالارفتن اعتماد اجتماعی و مشارکت مدنی شهروندان، همکاری و تعامل مردم با دولت افزایش می یابد و تناسب اقتدار دولت و جامعه مدنی با تمرکززدایی از قدرت ایجاد خواهد شد؛ به گونه ای که سرمایه اجتماعی منجر به مشارکت فعال شهروندان در سیاست شده و این فرصت را به شهروندان فراهم می کند که خودشان مشارکت فعالی در تصمیم گیری ها داشته باشند. در این شرایط، کنش های جمعی به راحتی منجر به نتیجه می گردد. با افزایش اعتماد اجتماعی و بالارفتن مشارکت مدنی شهروندان، هزینه های اجرای قوانین و سیاست های حکومت کاهش می یابد و مردم با مشارکت در مدیریت جامعه، همکاری مطلوب با دولت خواهند داشت. با افزایش سرمایه اجتماعی و تعامل دولت و مردم در پروژه های مشترک، مشارکت مدنی در بین شهروندان نهادینه می شود و به بهبود حکمرانی کمک می کند. در واقع، از طریق تبادل ارتباطات و اعتماد بین دولت و شهروندان، یک چرخه عقلانی ناظر بر تبادل اطلاعات و انرژی بین دولت، جامعه مدنی و بخش خصوصی شکل می گیرد. این چرخه عقلانی به بالا رفتن همزمان کارایی جامعه و دولت منجر می گردد.

سرمایه اجتماعی مدل های مختلفی دارد که یکی از معروف ترین آن ها، مدل سرمایه اجتماعی ناهاپیت و گوشال (۱۹۹۸) است. ناهاپیت و گوشال سرمایه اجتماعی را مجموعه منابع بالفعل و بالقوه، دسترس پذیر و پدید آورنده شبکه ای از روابط تعریف کرده اند که فرد یا واحد اجتماعی کسب می کند (Nahapiet&Ghoshal, ۱۹۹۸; ۲۴۴). بر اساس نظر این دو، سرمایه اجتماعی دربرگیرنده سه بعد است: بعد ساختاری^۱، بعد شناختی^۲ و بعد رابطه ای^۳ (فیضی و رونقی، ۱۳۹۰: ۱۸۹). بعد ساختاری به ویژگی ویژگی های نظام اجتماعی اشاره می کند و به عنوان یک کل، به شبکه روابط مربوط می شود. همچنین پیکره غیرشخصی پیوند بین افراد یا واحدها را توضیح می دهد (Wasserman & Faust, ۱۹۹۴; ۷۶). ناهاپیت و گوشال وجوه مهم بعد ساختاری را سه بعد پیوند شبکه، ترتیبات شبکه، و ثبات شبکه می دانند (Ong koh, ۲۰۱۱) که محدوده تعریفی هر یک بدین شرح می باشد؛ پیوند های موجود در شبکه که در بردارنده ی شیوه های خاصی است که اعضای واحد اجتماعی با یکدیگر مرتبط شده اند و با یکدیگر همکاری می کنند. پیوند شبکه به طور کلی شامل وسعت و شدت ارتباطات موجود در شبکه می باشند (گودرزوند، ۱۳۹۰: ۸). ترتیبات شبکه، تعیین کننده الگوی های پیوند میان اعضای واحدهای اجتماعی است و شامل سلسله مراتب شبکه، میزان ارتباط پذیری و تراکم شبکه می باشد. ثبات شبکه در

^۱ Intellectual Capital

^۲ Cognitive Capital

^۳ Relationship Capital

بردارنده میزان نزدیکی و شباهت افراد در یک واحد اجتماعی است. به طور کلی این بعد در بردارنده این است که تا چه اندازه شبکه ایجاد شده برای یک هدف خاص ممکن است برای اهداف دیگر استفاده شود (الوانی و شیروانی، ۱۳۸۵: ۵۶). بعد شناختی به منابعی اشاره دارد که تصاویر، تفسیرها و نظام معنایی مشترک میان اعضا را نشان می دهد. بعد ارتباطی نیز ماهیت ارتباط افراد هر سازمان را نشان می دهد (Ongkoh & Rowlinson, ۲۰۱۱؛ صادقی و همکاران، ۱۳۹۴). مهمترین جنبه های این بعد زبان مشترک، ابزاری است که از آن طریق افراد با یکدیگر ارتباط برقرار می کنند و اطلاعات را تبادل می نمایند. زبان مشترک، قابلیت ترکیب اطلاعات را افزایش می دهد و حکایت های مشترک، یعنی داستان ها و استعاره هایی است که در یک جامعه موجب حفظ مجموعه های معانی می شود (فیضی و رونقی، ۱۳۹۰: ۱۸۹). بعد رابطه ای، روابط شخصی که مردم در میان خودشان به واسطه سوابق تقابلات پرورش می دهند، می باشد. ناهایت و گوشال برای سنجش بعد ارتباطی سرمایه اجتماعی به اعتماد، هنجارها و تحریم ها، تعهدات، التزام ها و انتظارات و احساس تعلق توجه نموده اند. به اعتقاد آنها، این بعد به روابط عاطفی بین افراد اشاره دارد که از طریق دوست داشتن، اعتماد، احساس تعلق و تقابل دوسویی بوجود می آید (Nahapiet & Ghoshal, ۱۹۹۸; ۲۵۹).

مفهوم حکمرانی، مفهوم جدیدی نیست و قدمت آن به قدمت تاریخ تمدن بشر بر می گردد. سیاستگذاران در موقعیت های گوناگونی از واژه حکمرانی استفاده می کنند، اما هنوز تعریفی واحد از آن وجود ندارد (Kaufmann et al, ۲۰۱۰). تا قبل از سال ۱۹۹۰، حکمرانی مترادف با حکومت در نظر گرفته می شد. در واقع، لغت و مفهوم حکمرانی، اشاره به پاسخگو بودن هم در سیاست گذاری و هم در اجرا دارد. با وجود این، بنا به گستردگی مفهوم حکمرانی، موجب تفسیرها و تعبیرهای مختلف از آن شده است.

حکمرانی خوب نه تنها روایتی نو از مفاهیمی چون دموکراسی، حقوق بشر، پاسخگویی، مشارکت و حاکمیت قانون است، در عین حال چارچوبی به دست می دهد که همه این اهداف و ارزش ها در یکجا جمع شوند و اهداف توسعه انسانی اعم از توسعه اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی با محوریت مردم، دنبال شود. حکمرانی خوب روایتگر توسعه انسان محور است. اولین مرجع معتبری که در این زمینه مباحثی را مطرح نموده، بانک جهانی است که در گزارشی در سال ۱۹۸۹ آن را به عنوان «ارایه خدمات عمومی کارآمد، نظام قضایی قابل اعتماد و نظام اداری پاسخ گو تعریف نموده است» (استو، ۱۹۹۲: ۳۹۲).

تعاریف متعددی از حکمرانی از سوی صاحب نظران این حوزه مطرح شده است که به تعدادی از آنها اشاره می کنیم:

کارلیک^۱ حکمرانی خوب را مدیریت کارآمد امور عمومی از راه بر پا کردن یک حکومت و قواعد مشروع و قانونی در راستای پیشبرد ارزش اجتماعی افراد و گروه ها می داند (Plumptre&Graham, ۱۹۹۹; ۲). در این تعریف تنها به بعد هنجاری توجه شده است و بعد سیاسی و فنی- اداری حکمرانی خوب از نظر دور مانده است، زیرا که حکمرانی نه تنها نهادهای حکومتی را در بر می گیرد، بلکه مکانیسم های غیر رسمی و غیر حکومتی را نیز شامل می شود. مکانیسم هایی که اشخاص و سازمان ها از طریق آن نیازهایشان را تامین می کنند و خواسته هایشان را برآورده می سازند (Atkinson, ۱۹۹۸; ۳).

بر اساس تعاریف برنامه عمران سازمان ملل متحد، حکمروایی خوب عبارت است از: مدیریت امور عمومی بر اساس حاکمیت قانون، دستگاه قضایی کارآمد و عادلانه و مشارکت گسترده مردم در فرایند حکومت داری (اسماعیل زاده و صرافی، ۱۳۸۵: ۶). بانک جهانی نیز از شاخص هایی چون حق اظهار نظر و پاسخگویی، ثبات سیاسی و فقدان آشوب، اثر بخشی دولت، کیفیت مقررات، حاکمیت قانون، کنترل فساد و انتخابات آزاد و منصفانه را برای سنجش حکمرانی خوب در کشورها استفاده کرده است (Kaufmann&et all, ۲۰۰۷; ۱۱). یکی از اهداف اصلی رویکرد حکمروایی این است که ساکنان شهرها از یک شهروند انفعالی به یک شهروند فعال و مسوولیت پذیر تبدیل شوند. در این نگرش، شهروندان اشیای بی جان نیستند، بلکه عاملانی فعال هستند و دولت باید آنها را فعالانه در تمامی مراحل سیاستگذاری دخالت دهند. در واقع، با فراهم کردن فضای رقابتی، از شهروندان انتظار می رود که در مدیریت و اداره امور خود مسوولیت پذیر باشند و اقدامات ضروری جهت بهبود امور خویش را به انجام رسانند (Dekker&Kempen, ۲۰۰۰).

کمیسیون مستقل حکمرانی خوب در خدمات دولتی با همکاری مشترک نهاد صاحب امتیاز مالیه و حسابداری دولتی و سازمان مدیریت دولتی در لندن در سال ۲۰۰۳ اصول و شاخص ها و استانداردهای حکمرانی خوب را در سازمان های دولتی و خدماتی، طی بیانیه ای منتشر کردند که پژوهشگران جهت سنجش حکمرانی خوب در سازمان ها از مولفه های نتیجه گرایی، اثربخشی نقش ها و وظایف، ارتقای ارزش ها، شفاف سازی، ظرفیت سازی و پاسخگویی استفاده نموده اند که با توجه به اهمیت مفهومی تعریف مولفه ها در زیر به اختصار آورده شده اند:

پاسخ گویی یعنی الزام به اینکه مقامات بر اساس قدرت و وظایفشان به دی نفعان جواب دهند، بر مبنای انتقادات و الزامات عمل کنند و مسوولیت شکست، بی کفایتی یا نقایص را بپذیرند (UNDP, ۲۰۰۹).

^۱ Charlick

پاسخگویی را می توان دارای دو بعد دانست: جوابگویی و قابلیت مجازات که گاهی به آن قابلیت کنترل می گویند (Oneil, et al, ۲۰۰۷ & UNDP, ۲۰۰۹).

شفافیت، نقطه مقابل پنهان کاری در تصمیم گیری است. شفافیت عبارت است از: وجود اطلاعات قوی و قابلیت دسترسی به آنها برای بازیگران داخل و خارج از عملیات دولت. این اطلاعات در ارزیابی عملکرد موسسات موثر است (Bauhr Grimes, ۲۰۱۲). کافمن و دیگران (۲۰۱۰) معتقدند که شفافیت علاوه بر تاکید بر وجود اطلاعات، بر اعتبار و دسترسی این اطلاعات برای نمایندگان بالقوه نیز تاکید می کند. اثربخشی نقش ها و وظایف عبارت است از: استفاده مناسب از منابع موجود برای تامین نیازهای شهروندان، ارائه خدمات شهری و رضایت مردم. (undp, ۲۰۰۰, ۱).

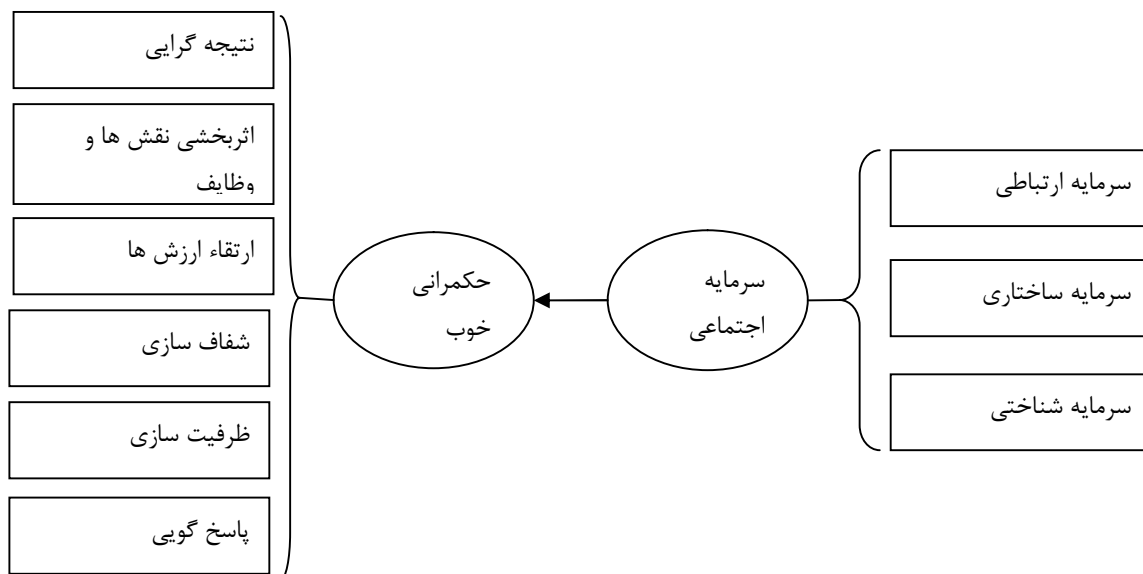
ظرفیت سازی متوجه افرادی با مهارت های بالا می باشد که بتوانند به نحو موثری اهداف را کنترل و راهنمایی کنند.

در ارتقای ارزش ها، نشانه حکمرانی خوب در توسعه ارزش های مشترک این است که خط مشی ها و زیرساخت های رفتاری را از کارگزاران به تمام کارکنان و اعضای سازمان انتقال دهد.

در نتیجه گرایی، داشتن یک هدف روشن نشانه حکمرانی خوب است. اگر این هدف به طور موثری تدوین شده باشد، می تواند فعالیت ها و تصمیمات افراد را در سطوح، هدایت و مدیریت کند (صادقی و همکاران، ۱۳۹۴: ۹).

ایران به عنوان کشوری در حال توسعه طی سالیان متمادی با مسائلی روبرو بوده که نه تنها در مسیر توسعه واقعی و همه جانبه حرکت نکرده، بلکه در مسیر توسعه نامتوازن قرار گرفته و با وجود ترسیم برنامه های توسعه از پیش از انقلاب اسلامی تاکنون این برنامه ها حتی در کوتاه مدت نیز هنوز در کشور پیاده و اجرایی نشده است. توسعه در ایران همچنان ناموزون و ناپایدار حرکت می کند و مسائلی در جامعه ایجاد شده است که نمونه های توسعه نیافتگی و مصادیقی برای توسعه حکمرانی بد هستند تا حکمرانی خوب.

با توجه به چهارچوب نظری که تلفیقی از نظریات مرتبط این حوزه است و با توجه به متغیرهای اصلی و نقش آنها در فرآیند پژوهش می توان گفت که سرمایه اجتماعی یه عنوان متغیر مستقل دارای سه بعد ساختاری، شناختی و رابطه ای است و حکمرانی خوب به عنوان متغیر وابسته با مولفه های نتیجه گرایی، اثربخشی نقش ها و وظایف، ارتقای ارزش ها، شفاف سازی، ظرفیت سازی و پاسخگویی مشخص شده است. متغیرها و نقش آنها و ابعاد هر یک که بیانگر تاثیر سرمایه اجتماعی بر حکمرانی خوب در بین جوانان دانشجوی مورد مطالعه است، در الگوی نظری و تحلیلی تحقیق اینگونه ارائه شده است:

ابعاد و شاخص های متغیر وابسته

ابعاد و شاخص های متغیر مستقل

نمودار ۱: الگوی نظری و تحلیلی تحقیق

فرضیه های پژوهش

فرضیه اصلی

سرمایه اجتماعی بر حکمرانی خوب تاثیر دارد.

فرضیه های فرعی

- سرمایه ارتباطی بر حکمرانی خوب تاثیر دارد.
- سرمایه ساختاری بر حکمرانی خوب تاثیر دارد.
- سرمایه شناختی بر حکمرانی خوب تاثیر دارد.
- سرمایه اجتماعی بر نتیجه گرایی تاثیر دارد.
- سرمایه اجتماعی بر اثربخشی نقش ها و وظایف تاثیر دارد.
- سرمایه اجتماعی بر ارتقای ارزش ها تاثیر دارد.
- سرمایه اجتماعی بر شفاف سازی تاثیر دارد.
- سرمایه اجتماعی بر ظرفیت سازی تاثیر دارد.
- سرمایه اجتماعی بر پاسخگویی تاثیر دارد.

- ابعاد حکمرانی خوب از نظر اولویت بندی با هم تفاوت معناداری دارند.
- ابعاد سرمایه اجتماعی از نظر اولویت بندی با هم تفاوت معناداری دارند.

تعاریف نظری و عملیاتی متغیرها

حکمرانی خوب

تعریف نظری: حکمرانی خوب شامل سازوکارها، فرایندها و نهادهایی است که به واسطه آنها به شهروندان، گروه ها و نهادهای مدنی منافع خود را دنبال، حقوق قانونی خود را پیگیری و تعهداتشان را برآورده می سازند و تفاوتشان را تعدیل می کنند (UNESCAP, 2002). از نظر برنامه توسعه سازمان ملل متحد (UNDP, 1997) شاخص های کلیدی حکمرانی خوب عبارت اند از: نتیجه گرایی، اثربخشی نقش ها و وظایف، ارتقای ارزش ها، شفاف سازی، ظرفیت سازی و پاسخگویی.

تعریف عملیاتی: در پژوهش حاضر حکمرانی خوب به عنوان متغیر وابسته بر اساس اصول و شاخص ها و استانداردهای حکمرانی خوب در سازمان های دولتی و خدماتی که از سوی کمیسیون مستقل حکمرانی خوب در خدمات دولتی با همکاری مشترک نهاد صاحب امتیاز مالیه و حسابداری دولتی و سازمان مدیریت دولتی در لندن در سال 2003 منتشر شده، عملیاتی شده است. این شاخص ها عبارت اند از: مولفه های نتیجه گرایی، اثربخشی نقش ها و وظایف، ارتقای ارزش ها، شفاف سازی، ظرفیت سازی و پاسخگویی که با توجه به اهمیت مفهومی تعریف مولفه ها در ذیل به اختصار آورده شده اند:

پاسخ گویی یعنی الزام به اینکه مقامات بر اساس قدرت و وظایفشان به ذی نفعان جواب دهند، بر مبنای انتقادات و الزامات عمل کنند و مسئولیت شکست، بی کفایتی یا نقایص را بپذیرند. شفافیت، نقطه مقابل پنهان کاری در تصمیم گیری و عبارت است از: وجود اطلاعات قوی و قابلیت دسترسی به آنها برای بازیگران داخل و خارج از عملیات دولت- این اطلاعات در ارزیابی عملکرد موسسات موثر است. اثربخشی نقش ها و وظایف عبارت است از: استفاده مناسب از منابع موجود برای تامین نیازهای شهروندان، ارائه خدمات شهری و رضایت مردم. ظرفیت سازی متوجه افرادی با مهارت های بالا می باشد که بتوانند به نحو موثری اهداف را کنترل و راهنمایی کنند. در ارتقای ارزش ها نشانه حکمرانی خوب در توسعه ارزش های مشترک این است که خط مشی ها و زیرساخت های رفتاری را از کارگزاران به تمام کارکنان و اعضای سازمان انتقال دهد. در نتیجه گرایی، داشتن یک هدف روشن نشانه حکمرانی خوب است. اگر این هدف به

طور موثری تدوین شده باشد، می تواند فعالیت ها و تصمیمات افراد را در سطوح، هدایت و مدیریت کند (صادقی و همکاران، ۱۳۹۴: ۹).

سرمایه اجتماعی

تعریف نظری: سرمایه اجتماعی مجموعه منابع بالفعل و بالقوه، دسترس پذیر و پدیدآورنده شبکه ای از روابط است که فرد یا واحد اجتماعی کسب می کند (Nahapiet&Ghoshal, ۱۹۹۸; ۲۴۴).

تعریف عملیاتی: در پژوهش حاضر سرمایه اجتماعی بر اساس نظریه و ابعاد مطرح شده برای سرمایه اجتماعی از سوی ناهاپیت و گوشال (۱۹۹۸) عملیاتی شده است. ابعاد سرمایه اجتماعی بر اساس نظریه ناهاپیت و گوشال عبارت اند از: بعد ساختاری، بعد شناختی و بعد رابطه ای؛ بعد ساختاری پیکره غیرشخصی پیوند بین افراد یا واحدها را توضیح می دهد. بعد شناختی به منابعی اشاره دارد که تصاویر، تفسیرها و نظام معنایی مشترک میان اعضا را نشان می دهد. بعد ارتباطی نیز ماهیت ارتباط افراد هر سازمان را نشان می دهد (Ong koh & Rowlinson, ۲۰۱۱؛ صادقی و همکاران، ۱۳۹۴).

متغیرهای تحقیق

متغیرهای تحقیق در دو بخش متغیر مستقل و متغیر وابسته مورد بررسی قرار گرفته اند. متغیر مستقل پژوهش حاضر سرمایه اجتماعی است که دارای ابعاد ساختاری، شناختی و رابطه ای می باشد و متغیر وابسته نیز حکمرانی خوب می باشد که دارای شاخص های نتیجه گرایی، اثربخشی نقش ها و وظایف، ارتقای ارزش ها، شفاف سازی، ظرفیت سازی و پاسخگویی می باشد.

روش شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نظر نوع هدف یک بررسی کاربردی، از نظر وسعت پهنانگر، از نظر دامنه خرد و از نظر زمانی، یک بررسی طولی (در فاصله سال های ۱۳۹۴-۱۳۹۷ هجری شمسی به اجرا درآمده) است. از نظر روش شناسی، کمی و از نوع همبستگی می باشد که با پیمایش و ابزار پرسشنامه استاندارد سرمایه اجتماعی (ناهاپیت و گوشال، ۱۹۹۸) و حکمرانی خوب^۱ مورد بررسی و سنجش قرار گرفته است. از نظر مکانی و موقعیت جغرافیایی، این پژوهش "تاثیر سرمایه اجتماعی بر حکمرانی خوب را در بین جوانان" مورد مطالعه و بررسی قرار داده است.

^۱ پرسشنامه حکمرانی خوب بر اساس نظریه کمیسیون مستقل حکمرانی خوب در خدمات دولتی است که توسط مقیمی و رمضان (۱۳۹۰) ترجمه شده است.

جامعه آماری مورد مطالعه در این پژوهش، کلیه دانشجویان جوان دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران در سال ۱۳۹۴-۱۳۹۷ بود که با توجه به اینکه تعداد آنها از سوی دانشگاه دقیقا اعلام نشد، تعداد کل دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران که بر اساس آمار اعلام شده از سوی دانشگاه، ۳۰۰۰۰ دانشجو بودند، به عنوان جمعیت جامعه آماری در نظر گرفته شد و بر اساس این جمعیت، حجم نمونه محاسبه گردید.

روش نمونه گیری و حجم نمونه

حجم نمونه محاسبه شده با استفاده از فرمول کوکران، ۳۸۰ نفر به دست آمد. با توجه به روش نمونه گیری مورد استفاده در پژوهش که نمونه گیری خوشه ای می باشد، ابتدا از بین ۲۰ دانشکده دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات که متعلق به گروه های اصلی تحصیلی در این دانشگاه می باشد، از هر یک از گروه های اصلی، یک دانشکده انتخاب شد که عبارت اند از: دانشکده منابع طبیعی و محیط زیست، دانشکده شیمی، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، دانشکده هنر و معماری، دانشکده فنی و مهندسی. در مرحله توزیع پرسشنامه با در نظر گرفتن دانشجویان جوان (۱۸-۲۹) سال، بعد از طی مراحل اولیه نمونه گیری، پرسشنامه در اختیار دانشجویان مشغول به تحصیل در دانشکده های مذکور قرار داده شد و بعد از تکمیل پرسشنامه ها جمع آوری و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

تمامی مراحل استخراج و تجزیه و تحلیل داده های به دست آمده از پیمایش در این پژوهش با استفاده از نرم افزار Spss ۱۸ در دو بخش آمار توصیفی و آمار استنباطی انجام شد. جهت اطمینان بیشتر از روایی محتوا، در موقع ساختن ابزار با توجه به استاندارد بودن ابزار و اینکه از نظر اعتبار تایید شده است سعی شد که سوال های تشکیل دهنده ابزار، معرف قسمت های محتوای انتخاب شده باشد- جهت حصول این اطمینان ابزار در اختیار افرادی متخصص در موضوع مورد مطالعه قرار داده شد که با توجه به استاندارد بودن ابزار پژوهش، ابزار مورد تایید آنها قرار گرفت. برای سنجش پایایی ابزار پژوهش، پرسشنامه روی یک جمعیت ۳۰ نفری از جمعیت نمونه اجرا گردید و آلفای کرونباخ همه مولفه های آن بالای ۰/۷ به دست آمد.

جدول ۱: مقادیر آلفای کرونباخ متغیرهای پژوهش و مولفه های آنها

متغیر	خوب	حکمرانی	نتیجه گرایی	ها و وظایف	اثربخشی نقش	ارتقاء ارزش ها	شفاف سازی	ظرفیت سازی	پاسخگویی اجتماعی	سرمایه ای	سرمایه رابطه	ساختاری	سرمایه شناختی
تعداد گویه	۳۵		۵	۸	۵	۵	۶	۶	۶	۲۰	۷	۷	۶
آلفای کرونباخ	۰/۸۹		۰/۸۲	۰/۷۸	۰/۷۶	۰/۷۲	۰/۸۱	۰/۷۹	۰/۸۶	۰/۸۱	۰/۷۹	۰/۷۶	۰/۷۶

بعد از تایید اعتبار ابزار گردآوری اطلاعات و گردآوری داده های پژوهش، با استفاده از نرم افزار spss18 به تجزیه و تحلیل داده های پژوهش در دو سطح آمار توصیفی و آمار استنباطی پرداخته شد.

یافته های توصیفی

نتایج آمار توصیفی

پرسشنامه در میان ۳۸۰ نفر از دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران از دانشکده های دانشکده منابع طبیعی و محیط زیست دانشکده شیمی، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، دانشکده هنر و معماری و دانشکده فنی و مهندسی توزیع شد. ۶۰/۵ درصد از پاسخگویان را مردان و ۳۹/۵ درصد را زنان به خود اختصاص داده اند. میانگین سنی پاسخگویان ۲۹ سال است - کم سن ترین پاسخگو ۲۱ سال و بالاترین سن متعلق به دانشجویان ۲۹ سال بود. ۵۳/۵ درصد از جمعیت نمونه را مجردان و ۴۶/۵ درصد را متاهلان تشکیل می دادند. ۳۱/۵ درصد از پاسخگویان دانشجوی لیسانس، ۳۹/۵ درصد دانشجوی کارشناسی ارشد و ۲۹ درصد هم دانشجوی دکتری بودند. از نظر توصیف متغیرهای اصلی تحقیق می توان گفت که حکمرانی خوب از دیدگاه ۹ درصد (۳۴ نفر) از جوانان دانشجو در سطح پایین، ۴۲/۳۶ درصد (۱۶۱ نفر) متوسط و ۴۸/۶۴ درصد (۱۸۵ نفر) در سطح بالا بیان گردیده است و سرمایه اجتماعی ۷/۱۱ درصد (۲۷ نفر) در سطح پایین، ۳۷/۱۱ درصد (۱۴۱ نفر) در سطح متوسط و ۵۵/۷۸ درصد (۲۱۲ نفر) در سطح بالا قرار دارد. همانطور که مشخص است حکمرانی خوب و سرمایه اجتماعی جوانان در سطح متوسط و متوسط به بالا می باشد. شاخص های حکمرانی خوب و ابعاد سرمایه اجتماعی از دیدگاه پاسخگویان تفاوت دارد که این تفاوت برای حکمرانی خوب به ترتیب در ابعاد اثربخشی نقش ها و وظایف، پاسخگویی، ظرفیت سازی، شفاف سازی، ارتقای ارزش ها و نتیجه گرایی و برای سرمایه اجتماعی به ترتیب، سرمایه ساختاری، سرمایه شناختی و سرمایه ارتباطی می باشد.

یافته های تبیینی (آمار استنباطی)

جهت بررسی فرضیات تحقیق و مشخص شدن نوع آزمون های مربوطه ابتدا به بررسی نرمال بودن توزیع داده های متغیر وابسته تحقیق (حکمرانی خوب) پرداخته شد و نتایج حاصل از آزمون کولموگروف-اسمیرنف (جدول ۲) بیانگر آن بود که سطح معناداری آزمون بیشتر از $Sig \geq 0/05$ است. لذا جهت آزمون فرضیات از آزمون های پارامتریک استفاده شده است.

جدول ۲: آزمون بررسی نرمال بودن توزیع داده های متغیر وابسته حکمرانی خوب

نام متغیر	آماره کولموگروف-اسمیرنف	سطح معناداری (sig)
حکمرانی خوب	۰/۲۶۳	۰/۰۸۷

برای بررسی تاثیر سرمایه اجتماعی در حکمرانی خوب (و ابعاد آن) و همینطور تاثیر ابعاد سرمایه اجتماعی بر حکمرانی خوب با توجه به نوع فرضیات پژوهش از آزمون رگرسیون خطی استفاده شده است؛ به عبارتی، با استفاده از این آزمون به برآورد میزان توانایی سرمایه اجتماعی (متغیر مستقل) جهت تبیین تغییرات حکمرانی خوب (متغیر وابسته) پرداخته شده است.

جدول ۳: نتیجه آزمون فرضیه تاثیر سرمایه اجتماعی بر حکمرانی خوب و ابعاد آن

شاخص	R (ضریب همبستگی پیرسون) = Beta	(ضریب پیش بین) R^2	آماره F	سطح معناداری	تایید یا رد فرضیه
سرمایه اجتماعی بر حکمرانی خوب	۰/۹۳۱	۰/۸۶۶	۱۲۸۱/۵۳۵	۰/۰۰۰	تایید
سرمایه اجتماعی بر نتیجه گرایی	۰/۶۲۰	۰/۳۸۵	۱۲۳/۸۵۴	۰/۰۰۰	تایید
سرمایه اجتماعی بر پاسخگویی	۰/۵۵۴	۰/۳۰۷	۸۷/۷۴۳	۰/۰۰۰	تایید
سرمایه اجتماعی بر اثربخشی نقش ها و وظایف	۰/۵۲۹	۰/۲۸۰	۷۶/۸۴۲	۰/۰۰۰	تایید
سرمایه اجتماعی بر ارتقای ارزش ها	۰/۴۸۲	۰/۲۳۳	۶۰/۰۱۷	۰/۰۰۰	تایید
سرمایه اجتماعی بر ظرفیت سازی	۰/۴۵۴	۰/۲۰۶	۵۱/۴۲۲	۰/۰۰۰	تایید
سرمایه اجتماعی بر شفاف سازی	۰/۴۳۲	۰/۱۸۶	۴۵/۳۷۷	۰/۰۰۰	تایید

طبق اطلاعات جدول ۲، در فاصله اطمینان ۹۹ درصد (خطای یک درصد) سطح معناداری آزمون فرضیه تاثیر سرمایه اجتماعی بر حکمرانی خوب و ابعاد آن کمتر از پنج صدم ($Sig \leq 0/05$) است که بیانگر تایید

فرضیات مبنی بر تاثیر سرمایه اجتماعی بر حکمرانی خوب و ابعاد آن می باشد. با توجه به مقدار ضریب پیش بین می توان گفت که سرمایه اجتماعی به میزان ۸۶ درصد توانایی پیش بینی تغییرات حکمرانی خوب را دارا است و این توانایی سرمایه اجتماعی در پیش بینی تغییرات ابعاد حکمرانی خوب به ترتیب برای نتیجه گرایی (۳۸ درصد)، پاسخگویی (۳۰ درصد)، اثر بخشی نقش ها و وظایف (۲۸ درصد)، ارتقای ارزش ها (۲۳ درصد)، ظرفیت سازی (۲۰ درصد) و شفاف سازی (۱۸ درصد) می باشد.

جدول ۴: نتیجه آزمون فرضیه تاثیر ابعاد سرمایه اجتماعی بر حکمرانی خوب

شاخص	R(ضریب همبستگی پیرسون)=Beta	(ضریب پیش بین) R ²	آماره F	سطح معناداری	تایید یا رد فرضیه
سرمایه ساختاری بر حکمرانی خوب	۰/۷۶۵	۰/۵۸۶	۲۸۰/۰۴۷	۰/۰۰۰	تایید
سرمایه شناختی بر حکمرانی خوب	۰/۶۹۱	۰/۴۷۸	۱۸۱/۰۶۳	۰/۰۰۰	تایید
سرمایه ارتباطی بر حکمرانی خوب	۰/۶۴۹	۰/۴۲۱	۱۴۳/۸۷۹	۰/۰۰۰	تایید

طبق اطلاعات جدول ۳، در فاصله اطمینان ۹۹ درصد (خطای یک درصد) سطح معناداری آزمون فرضیه تاثیر ابعاد سرمایه اجتماعی بر حکمرانی خوب کمتر از پنج صدم ($Sig \leq 0/05$) است که بیانگر تایید فرضیات مبنی بر تاثیر ابعاد سرمایه اجتماعی (سرمایه ساختاری، سرمایه شناختی و سرمایه ارتباطی) بر حکمرانی خوب می باشد. با توجه به مقدار ضریب پیش بین می توان گفت که بیشترین توان پیش بینی کنندگی تغییرات حکمرانی خوب را سرمایه ساختاری به میزان ۷۶ درصد و کمترین را سرمایه ارتباطی داراست که بیانگر اهمیت پیوند، ترتیبات و ثبات شبکه سرمایه اجتماعی از دیدگاه پاسخگویان می باشد که عاملی موثر در حکمرانی خوب می باشد.

جدول ۵: رتبه بندی ابعاد حکمرانی خوب و سرمایه اجتماعی

مقادیر	اثر بخشی وظایف و نقش ها	پاسخگویی	ظرفیت سازی	شفاف سازی	ارتقای ارزش ها	نتیجه گرایی	سرمایه ساختاری	سرمایه شناختی	سرمایه ارتباطی
میانگین رتبه ها	۶/۰۰	۴/۴۳	۴/۴۲	۲/۱۱	۲/۰۴	۲/۰۰	۲/۳۸	۲/۱۴	۱/۴۸
آماره ها	اسکوئر (۱۴۰/۸۶۷)، سطح	کای اسکوئر (۹۶/۱۴۱)، سطح							

معناداری (۰/۰۰۰)، درجه آزادی (۲)	معناداری (۰/۰۰۰) درجه آزادی (۵)	
-------------------------------------	------------------------------------	--

طبق اطلاعات جدول ۴، در فاصله اطمینان ۹۹ درصد سطح معناداری آزمون تفاوت ابعاد حکمرانی خوب و تفاوت ابعاد سرمایه اجتماعی کمتر از پنج صدم ($\text{Sig} < 0/05$) است. با توجه به اطلاعات فوق و نظر به میانگین رتبه ها می توان گفت که ابعاد حکمرانی خوب و ابعاد سرمایه اجتماعی از دیدگاه پاسخگویان تفاوت معناداری دارد که این تفاوت برای حکمرانی خوب به ترتیب در ابعاد اثربخشی نقش ها و وظایف، پاسخگویی، ظرفیت سازی، شفاف سازی، ارتقای ارزش ها و نتیجه گرایی و برای سرمایه اجتماعی به ترتیب، سرمایه ساختاری، سرمایه شناختی و سرمایه ارتباطی می باشد.

بحث و نتیجه گیری

درک و شناخت عمیق مفهوم حکمرانی خوب می تواند معیارهای ارزشمندی را فراهم کند که به دولت ها و جوامع کمک کند تا درک بهتری از رابطه بین اشکال مختلف نهادی و راه های فراهم آوردن سلامت اجتماعی - اقتصادی برای شهروندان به دست آورند.

امروزه، ارتقای سرمایه اجتماعی به هدف قابل تحقیقی در اسناد توسعه مبدل شده است. سازمان همکاری و توسعه اقتصادی به عنوان مجموعه ای برای توسعه موضوعات سیاستگذاری در بین کشورهای توسعه یافته که نه تنها شامل کشورهایی از جمله فرانسه، انگلیس و آلمان است، بلکه تازه واردانی مانند مکزیک و کره جنوبی را نیز شامل می شود، این مفهوم را گسترش داده است (سردارنیا، ۱۳۸۸ به نقل از صادقی و همکاران، ۱۳۹۴). حکمرانی خوب در پی شکست پارادایم دولت کارآمد یا دولت حداقل در برآوردن برخی از عناصر مورد نیاز جامعه مانند عدالت اجتماعی، اعتماد و کاهش فقر مطرح شد. یکی از دلایل طرح پارادایم جدید مدیریت را می توان کاهش سرمایه های اجتماعی دانست که تحقیقات زیادی نیز تاثیر مولفه های سرمایه اجتماعی را در ارتقای حکمرانی خوب و برعکس مورد تایید قرار داده اند.

با توجه به عنوان تحقیق و قرار گرفتن دو مفهوم حکمرانی خوب و سرمایه اجتماعی در دایره سازمانی و با توجه به جامعه هدف که دانشجویان جوان (۲۹-۱۸ سال) دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات بوده اند و با در نظر گرفتن نظریات مطرح شده در این حوزه می توان گفت که فرضیات مبنی بر تاثیر سرمایه

اجتماعی بر حکمرانی خوب و همینطور تاثیر ابعاد آن ها بر یکدیگر مورد تایید قرار گرفت که خود تایید کننده نظریات ذکر شده می باشد.

مقدار ضریب پیش بین گزارش شده در فرضیه تاثیر سرمایه اجتماعی بر حکمرانی خوب حاکی از توانایی پیش بینی ۸۶ درصدی سرمایه اجتماعی برای حکمرانی خوب است که با توجه به مقدار آن می توان از توانایی بالای متغیر سرمایه اجتماعی در تبیین حکمرانی خوب صحبت نمود. از آنجا که هر کدام از متغیرهای تحقیق دارای ابعاد هستند، با سنجش تاثیرات جداگانه آنها این نتیجه حاصل شد که به ترتیب سرمایه اجتماعی توانایی پیش بینی ۳۸ درصد از تغییرات بعد نتیجه گرایی، ۳۰ درصد پاسخگویی، ۲۸ درصد اثربخشی نقش ها و وظایف، ۲۳ درصد ارتقای ارزش ها، ۲۰ درصد ظرفیت سازی و ۱۸ درصد شفاف سازی را دارا بود که همین خود موید اهمیت ابعاد حکمرانی خوب از دیدگاه پاسخگویان بوده است. از سوی دیگر، در مورد تاثیر ابعاد سرمایه اجتماعی می توان گفت که سرمایه ساختاری به میزان ۵۸ درصد، سرمایه شناختی به میزان ۴۷ درصد و سرمایه ارتباطی به میزان ۴۲ درصد توانایی پیش بینی تغییرات حکمرانی خوب را داراست.

با توجه به نتایج بدست آمده و بالا بودن سطح سرمایه اجتماعی و حکمرانی خوب و تایید فرضیه تاثیر سرمایه اجتماعی بر حکمرانی خوب می توان از همخوان بودن نتایج پژوهش حاضر با نتایج تحقیقات سردارنیا (۱۳۸۸)، ساعی و همکاران (۱۳۹۰)، خدایی (۱۳۹۲)، صالحی و همکاران (۱۳۹۳)، میرزاآقانسب و تقوی (۱۳۹۳)، دوفور و همکاران (۲۰۱۳) و ریتر (۲۰۱۳) حکایت داشت. تایید نظریه اصلی پژوهش همخوان با نظریه پاتنام در مورد تاثیر سرمایه اجتماعی بر حکمرانی خوب و نظریات مطرح شده در حوزه حکمرانی خوب و سرمایه اجتماعی می باشد. نتایج پژوهش حاضر با نظر به تایید فرضیات و همخوان بودن نتایج آن با پیشینه های تجربی پژوهش این تفاوت را دارد که جامعه آماری آن علاوه بر داشتن ویژگی هایی چون جوان و دانشجو بودن، در ادارات دولتی نیز شاغل هستند که همین نکته می تواند در تعمیم نتایج به جمعیت جوان و دانشجو به پژوهشگران بعدی کمک کند. از جهت تطابق با نظریات نیز نتایج پژوهش حاضر با نظریات پاتنام به عنوان صاحب نظر و اولین کسی که به بررسی آثار سرمایه اجتماعی بر حکمرانی و سطح توسعه پرداخت، همخوان می باشد. این نظریه مورد تاکید کلمن، آلموند و وربا و ... نیز قرار گرفت و بر دو بعد اساسی تاکید دارد: اعتماد اجتماعی و مشارکت مدنی. اعتماد اجتماعی، آمادگی و زمینه بالقوه شهروندان برای همکاری و آمادگی آنها را برای وارد شدن در فعالیت های مدنی را نشان می دهد. با این نگاه، در سطح خرد، در پرتو سرمایه اجتماعی، اعضای جامعه به هم اعتماد می کنند و بر مبنای این اعتماد

به تشکیل گروه ها و سازمان های جدید و همکاری در چارچوب آنها مبادرت می ورزند. در سطح کلان نیز، با بالا رفتن اعتماد اجتماعی و مشارکت مدنی شهروندان، همکاری و تعامل مردم با دولت افزایش یافته و تناسب اقتدار دولت و جامعه مدنی با تمرکززدایی از قدرت ایجاد خواهد شد؛ به گونه ای که سرمایه اجتماعی منجر به مشارکت فعال شهروندان در سیاست شده و این فرصت را به شهروندان فراهم می کند که خودشان مشارکت فعالی در تصمیم گیری ها داشته باشند. در این شرایط، کنش های جمعی به راحتی منجر به نتیجه می گردد. با افزایش اعتماد اجتماعی و بالا رفتن مشارکت مدنی شهروندان، هزینه های اجرای قوانین و سیاست های حکومت کاهش می یابد و مردم با مشارکت در مدیریت جامعه، همکاری مطلوب با دولت خواهند داشت. با افزایش سرمایه اجتماعی و تعامل دولت و مردم در پروژه های مشترک، مشارکت مدنی در بین شهروندان نهادینه می شود و به بهبود حکمرانی کمک می کند. در واقع، از طریق تبادل ارتباطات و اعتماد بین دولت و شهروندان، یک چرخه عقلانی ناظر بر تبادل اطلاعات و انرژی بین دولت، جامعه مدنی و بخش خصوصی شکل می گیرد. این چرخه عقلانی به بالا رفتن همزمان کارایی جامعه و دولت منجر می گردد.

حکمرانی خوب مفهومی است که به منظور نقش روزافزون دیگر بازیگران و سهامدارانی که علاوه بر دولت در رشد و توسعه شهرها نقش دارند، عمومیت یافته است. حکمرانی، تعامل پویا بین حکومت، بازار و بازیگرانی اجتماعی است که هریک از طریق فرآیندهای رسمی و غیر رسمی بر اعمال تصمیمات دیگران تاثیر می گذارند. در واقع، حکمرانی خوب شامل حکومت است، اما با در برگرفتن بخش های غیر دولتی و خصوصی جامعه مدنی، دارای نقشی بیش از حکمرانی می شود. در این رویکرد، جامعه مدنی، کنش متقابل سیاسی و اجتماعی را از طریق بسیج گروه ها برای مشارکت در فعالیت های اقتصادی، سیاسی و اجتماعی تسهیل می کند. هدف اصلی، حمایت از حکمرانی شایسته، تشویق کنش متقابل سازنده میان «دولت»، «بخش های غیر دولتی» و «جامعه مدنی» است.

در تحقق حکمرانی خوب جدا از پیش فرض هایی که مطرح شد، سرمایه اجتماعی نیز بسیار موثر است؛ سرمایه اجتماعی، مهمترین سرمایه معنوی هر کشور است که زمینه ساز اتحاد، همبستگی و توسعه پایدار می شود، اما همین سرمایه خود تحت تاثیر شرایط و زمینه هایی شکل می گیرد که از جمله آنها آموزش و دادن آگاهی به مردم و شهروندان است. مردم برای اینکه بتوانند به سرمایه اجتماعی برسند باید در فرآیند جامعه پذیری به ویژه در نهادهای آموزشی همچون مدرسه و دانشگاه با این موضوع آشنایی یابند. در طول این فرآیند، سرمایه اجتماعی به عنوان یک ارزش و مولفه مهم در فرهنگ جامعه قرار گیرد. سرمایه اجتماعی

در بسترها و زمینه های خاصی ممکن است تقویت یا تضعیف شود؛ سرمایه اقتصادی مهمترین این بسترها است. با قوی شدن حوزه های اقتصادی، سطح رفاه شهروندان نیز بالاتر می رود و این موضوع زمینه ساز اعتماد، مشارکت و انسجام در آنها خواهد شد. از طرفی تضعیف بازار، بخش خصوصی و به طور کلی بخش های اقتصادی، وضعیت معیشتی مردم را تحت تاثیر قرار می دهد و موجب می شود که سرمایه اجتماعی در آنها کاهش یابد.

با توجه به آنچه گفته شد، آموزش و آگاهی بخشی در محیط های آموزشی همچون دانشگاه از بسترهایی تقویت سرمایه اجتماعی و حکمرانی خوب خواهد بود.

پیشنهادها

با توجه به نتایج پژوهش حاضر می توان پیشنهادهای زیر را ارائه کرد:

- ایجاد بسترهای فرهنگی و نهادی لازم به منظور اعمال حق اظهار نظر و پاسخ گویی؛ اتخاذ روش هایی که سبب بالا بردن سرمایه رابطه ای می شود که به تبع آن سرمایه اجتماعی افزایش می یابد و باعث عملی شدن و ارتقای سطح حکمرانی خوب می شود؛
- ایجاد کارگروه های علمی و فرهنگی در دانشگاه ها و تشویق دانشجویان به مشارکت و کار گروهی تا از این طریق به ارتقای ارزش ها و تقویت نقش ها و وظایف پرداخت؛
- کاهش قوانین زائد و دست و پاگیر و آگاه سازی و شفافیت دانشجویان درباره قوانین دانشگاه؛
- تقویت مولفه های سرمایه ساختاری و شناختی در جهت ارتقای حکمرانی خوب؛
- ایجاد کانال های ارتباطی با دانشجویان جهت پیاده سازی حکمرانی مطلوب - خود کانال های ارتباطی در مقوله سرمایه ارتباطی قرار می گیرد که بیانگر نقش کلیدی سرمایه اجتماعی به عنوان عامل تاثیرگذار در حکمرانی مطلوب می باشد.

- اسماعیل زاده، حسن و صرافی، مظفر. (۱۳۸۵). "جایگاه حکمرانی خوب برنامه ریزی شهری طرح متروی تهران". ویژه نامه جغرافیا. تهران.
- الوانی، سید مهدی و شیروانی، علیرضا. (۱۳۸۵). سرمایه اجتماعی، مفاهیم، نظریه های و کاربردها. اصفهان: نشر مانی
- بیدختی، علی اکبر؛ جعفری، سکینه؛ نوروزی، نصرالله و خسروی نیا، معصومه. (۱۳۹۱). "تاثیر سرمایه اجتماعی بر رضایت شغلی". دو فصلنامه مطالعات برنامه ریزی آموزشی.
- پاتنام، رابرت. (۱۳۸۰). دموکراسی و سنت های مدنی. محمد تقی دلفروز. تهران: انتشارات سلام
- پاتنام، رابرت و دیگران. (۱۳۸۴). سرمایه اجتماعی، اعتماد و دموکراسی و توسعه. گرد آورنده کیان تاجبخش. افشین خاکباز و حسن پویان. تهران: انتشارات شیرازه
- خدایی، سارا. (۱۳۹۲). "سرمایه اجتماعی و حکمرانی مطلوب شهری (نمونه مورد مطالعه: منطقه دو شهر اردبیل)". پایان نامه کارشناسی ارشد، رشته جغرافیای برنامه ریزی شهری - روستایی، دانشکده علوم انسانی دانشگاه محقق اردبیلی.
- رزمی، محمد جواد و صدیقی، سمیه. (۱۳۹۱). "الزامات تحقق حکمرانی خوب برای دستیابی به توسعه انسانی". چهارمین همایش ملی اقتصاد. دانشگاه آزاد اسلامی واحد خمینی شهر.
- فیضی، کامران و رونقی، محمد حسین. (۱۳۹۰). "ارزیابی سرمایه های فکری و اجتماعی شرکتهای رتبه بندی شده توسط شورای عالی انفورماتیک ایران". فصلنامه علمی پژوهشی پژوهشگاه علوم و فن آوری اطلاعات. ایران. دوره ۱ (۲)، ۱۸۹.
- گودرزوندچگینی، مهرداد. (۱۳۹۰). "تاثیر عدالت سازمانی بر سرمایه اجتماعی در صنعت بیمه ایران". فصلنامه پژوهش های مدیریت منابع سازمانی. ۲: ۱۲-۱.
- میرزاآقا نسب گردرودبازی، ایمان و تقوی، مهدی. (۱۳۹۳). "سرمایه اجتماعی و حکمرانی خوب (مطالعه موردی: کشورهای در حال توسعه ۲۰۱۰-۱۹۹۶)". فصلنامه اقتصاد کاربرد. سال چهارم. ص ۱۴-۱.

- سامتی، مرتضی؛ رنجبر، همایون و محسنی، فضیلت. (۱۳۹۰). "تحلیل تاثیر شاخص های حکمرانی خوب بر شاخص توسعه انسانی (مورد مطالعه: کشورهای جنوب شرقی آسیا)". فصلنامه علمی-پژوهشی پژوهش های رشد و توسعه اقتصادی. سال اول. شماره ۴. ص ۱۸۳-۲۲۳.
- ساعی، علی؛ کبیری، افشار؛ کسرای، محمد سالار و صادقی، حسین. (۱۳۹۰). "سرمایه اجتماعی و حکمرانی خوب: تحلیل تطبیقی فازی بین کشوری از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۰۸". فصلنامه مسایل اجتماعی ایران. سال دوم. شماره ۲. ص ۶۳-۹۴.
- سعادت، رحمان. (۱۳۸۵). "تخمین سطح و توزیع سرمایه اجتماعی استان ها". فصلنامه علمی-پژوهشی رفاه اجتماعی. شماره ۲۳.
- سردارنیا، خلیل. (۱۳۸۸). "اثر سرمایه اجتماعی بر حکمرانی خوب". فصلنامه سیاسی-اقتصادی. شماره ۲۶-۲۵۹. ص ۱۳۲-۱۴۵.
- سردارنیا، خلیل اله. (۱۳۹۳). "راهبردهایی برای بهسازی سرمایه اجتماعی در ایران". فصلنامه اطلاعات سیاسی اقتصادی. سال ۲۸. شماره ۲ (پیاپی ۲۹۶). ص ۸۸-۹۹.
- سلاطین، پروانه. (۱۳۸۸). "تاثیر حکمرانی خوب بر رشد اقتصادی در گروه کشورهای منتخب OPEC". پایان نامه دکتری، دانشکده مدیریت و اقتصاد، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات، تهران.
- سیف اللهی، سیف الله و حافظ امینی، حمیرا. (۱۳۸۸). "برنامه توسعه اقتصادی-اجتماعی و تاثیر آن بر واگرایی و همگرایی گروه های قومی در ایران". پژوهش نامه علوم اجتماعی. دوره ۳. شماره ۲. ص ۶۷-۹۸.
- شعبانی، احمد و سلیمانی، محمد. (۱۳۸۷). "سنجش و رتبه بندی سطح سرمایه اجتماعی در استان های کشور". مطالعات اقتصاد اسلامی. شماره ۲. ص ۹۵-۱۱۹.
- صادقی، یوسف؛ مصطفوی پور، منیره و ایرانی، محمد. (۱۳۹۴). "بررسی ارتباط حکمرانی خوب و سرمایه اجتماعی در شرکت توزیع نیروی برق استان قم". کنگره بین المللی توانمندسازی جامعه در حوزه مدیریت. اقتصاد، کارآفرینی و مهندسی فرهنگی.

- صالحی، رضا؛ نعمتی، مرتضی و امان پور، سعید. (۱۳۹۳). "بررسی سازو کار و تاثیر شاخص ای سرمایه اجتماعی در حکمرانی مطلوب شهری (مورد مطالعه: شهر نسیم شهر)". فصلنامه برنامه ریزی فضایی. دوره ۴. شماره ۱. ص ۱-۲۴.
- طبرسا، غلامعلی؛ قوچانی، فرخ و بادین دهش، مهران. (۱۳۹۴). "بررسی تاثیر حکمرانی خوب بر سرمایه اجتماعی". فصلنامه مدیریت سرمایه اجتماعی. دوره ۲. شماره ۲. ص ۱۹۷-۱۷۷.
- میدری، احمد و خیرخواهان، جعفر. (۱۳۸۳). حکمرانی خوب بنیان توسعه. چاپ اول، تهران: مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی
- نصر اصفهانی، علی؛ انصاری، محمد اسماعیل؛ شائمی برزکی، علی و آقا حسینی، حسین. (۱۳۹۰). "بررسی سرمایه اجتماعی سازمانی در سازمان های خدماتی استان اصفهان (با رویکرد آموزه های مدیریت در آثار سعدی)". جامعه شناسی کاربردی. دوره ۲۲. شماره ۱ (پیاپی ۴۱)، ص ۱۳۴-۱۰۷.
- Alaaraj, H., Wati Ibrahim, f. (۲۰۱۴). "Does Practicing Good Governance Enhance the Public Trust Towards the Lebanese Government?". International Journal of Scientific and Research Publications, Volume ۴, Issue ۱۰, October ۲۰۱۴ ۱ ISSN ۲۲۵۰-۳۱۵۳.
- Atkinson, Rob. (۱۹۹۸). "The New Urban Governance and Urban Regeneration: Managing Community Participation".
- Bauhr, M., & Grimes, M. (۲۰۱۲). "What is Government Transparency? New Measures and Relevance for Quality of Government". The Quality of Government Institute.
- Dufur, M. J., Parcel, T. L., & Troutman, K. P. (۲۰۱۳). "Does Capital at Home Matter More Than Capital at School? Social Capital Effects on Academic Achievement". Research in Social Stratification and Mobility, ۳۱, ۱-۲۱.
- Dekker K. and Kempen R. (۲۰۰۰). "Urban governance within the big Cities policy". Journal of cities, Vol ۲۱ No ۱, ۵۵
- Kaufmann, D. and Mastruzzi A. (۲۰۰۷). **Governance Matters: Aggregate and Individual Governance Indicators ۱۹۹۶-۲۰۰۶**, Washington: World Bank.
- Kaufmann Daniel, Kraay Aart and Massimo Mastruzzi. (۲۰۱۰). **The Worldwide Governance Indicators, Methodology and Analytical Issues**. The World Bank, Macroeconomics and Growth Team, September ۲۰۱۰. Development Research Group
- Kardos, M. (۲۰۱۲). "The Reflection of Good Governance in Sustainable Development Strategies". Social and Behavioral Science, ۱۱۶۶-۱۱۷۳

- Nahapiet, J. & Ghoshal, S. (۱۹۹۸). **"Social capital, intellectual capital, and the organizational Advantage"**. *Academy of Management Review*, ۲, ۲۴۲-۲۶۷.
- O'neil, T., Floresti, M., & Hudson, A. (۲۰۰۷). **"Evaluation of Citizens' Voice & Accountability"**. *Review of the Literature & Donor Approaches Report*. London: Department for International Development (DFID).
- Ong Koh, T., Rowlinson, S. (۲۰۱۱). **"Relational approach in managing construction project safety"**. *Journal of A social capital perspective, Accident Analysis and Prevention*.
- Putnam, R. D. (۱۹۹۳). **Making Democracy Work**. New Jersey: Princeton University Press.
- Putnam, Robert. (۱۹۹۴). **"Making Democracy work in Italy"**. Princeton, Princeton University Press.
- Plumptre, Tim & Graham, John. (۱۹۹۹). **"Governance & Good Governance"**. Institute on Governance, December.
- Ritter, T. (۲۰۱۳). **"Social Capital as a Determinant for Good Governance -An Empirical Analysis of the ۲۷ EU Member State-**". EGPA Annual Conference. Edinburgh Scotland - UK.
- Robinson, Linda. (۲۰۰۳). **"The Social Capital Paradigm"**. *American Agricultural Economics Associations*, Vol. ۸۰, No. ۰.
- Stowe, Kenneth. (۱۹۹۲). **Good Piano Won't Play Bad Music: Administrative Reform and Good Governance**. *Public Administration*, ۷۰, pp. ۳۸۷-۳۹۴.
- Temple, J. (۲۰۰۱). **"Growth Effects of Education and Social Capital in the OECD Countries"**. *OECD economic Studies*, ۳۳.
- UNDP. (۲۰۰۰). **"Characteristics of Good Governance"**.
- UNDP. (۲۰۱۰). **Voica and Accountability for Improved Service Delivery**.
- Wasserman, S., Faust, K. (۱۹۹۴). **Social network analysis: methods and applications**. Cambridge: Cambridge university press.

Impact of Social Capital on Good Governance (Case Study: Students of Islamic Azad University, Tehran Science and Research Branch)

Fatemeh Doleh

Ph.D. Student in Sociology, Sciences and Researches Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Seyfollah Seyfollahi

Ph.D., Associate Professor in Sociology, Sciences and Researches Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Habibollah Zanjani

Ph.D., Associate Professor in Sociology, Sciences and Researches Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Received: ۲۲ May ۲۰۱۸

Accepted: ۲۱ Jul. ۲۰۱۸

This paper is to investigate the impact of social capital on the good governance of young people. The statistical population of the study consisted of all students of Islamic Azad University, Tehran Science and Research Branch that ۲۸۰ students were selected as statistical sample. In theoretical foundations, theories related to this field were used and the research theoretical model was designed. In terms of target type, an applied study and scope, is micro and temporal, is a cross-sectional study. In terms of quantitative methodology and correlation, this study was carried out using a standard questionnaire which was distributed among respondents after validation and validity. The collected data were analyzed using Spss^{۱۸} software in two levels of descriptive statistics and inferential statistics. The results indicate that the hypothesis of the impact of social capital on good governance (with a coefficient of $\beta = ۰,۹۳۱$ and $R^2 = ۸۶۶ = ۰$ and $\text{Sig} = ۰,۰۰۰$) is confirmed and indicates the ۸۶ percent power of social capital in prediction Good governance; all the assumptions of the research were confirmed.

Key Words: Good Governance, Social Capital, Accountability, Structural Capital and Effectiveness of Roles